

Nr 38.

Av herr **Lingström m. fl.**, i anledning av det i statsverkspropositionen framställda förslag angående tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid folk- och småskolor ävensom högre folkskolor.

Med anledning av herr Pålssons motion nr 102 i andra kammaren sistlidet år beslöt 1915 års riksdag, att tillfällig löneförbättring skulle utgå under år 1916 åt vissa lärare och lärarinnor vid rikets folk- och småskolor enligt följande grunder:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer den, som vid ingången av år 1916 är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid folkskola eller ock såsom biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola under förutsättning att befattningshavare vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att sådan delaktighet icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, ej heller biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, vilken vikarierar för tjänstledig lärare.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med 250 kronor för ordinarie lärare vid folkskola och med 150 kronor för biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola.

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavare i samma ordning som lönen vid tjänsten.

I kungl. statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, pag. 163—166, föreslår Kungl. Maj:t riksdagen:

dels, att för beredande under år 1917 av tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid folk- och småskolor anvisa på extra stat för nämnda år ett förslagsanslag av 750,000 kronor att utgå efter enahanda grunder,

som av riksdagen bestämts beträffande användningen av det för år 1916 beviljade anslaget till samma ändamål, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga,

dels ock medgiva, att till de lärare vid högre folkskola, som i vederbörlig ordning erhållit ordinarie anställning, må under åren 1916 och 1917 utgå tillfällig löneförbättring enligt enahanda grunder, som av riksdagen stadgats beträffande tillfällig löneförbättring under år 1916 åt vissa ordinarie lärare vid folkskolor, med rätt jämväl här för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga, samt att för beredande av ifrågasvarande löneförbättring anvisa på extra stat för år 1917 ett förslagsanslag av 15,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att för ändamålet låta av tillgängliga medel redan under år 1916 förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

Motionären till 1915 års riksdag hade föreslagit som villkor för utbekommande av den tillfälliga löneförbättringen, att vederbörande lärare ägde barn under 21 år att försörja, men statsutskottet hade föreslagit sänkning av denna åldersgräns till 18 år med den motivering, att pupillpension till avliden folkskollärares barn upphör att utgå, när barnet uppnått denna ålder.

Nu bestämmer emellertid § 13 gällande reglemente för folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa, i vilken förenämnda stadgande rörande pupillpension finnes intaget, jämväl, att son eller ogift dotter, som av sinnes- eller kroppssjukdom eller ock av särskilt lyte är oförmögen till arbete, dock må i saknad av annan tillgång efter direktionens omprövning även efter fyllda aderton år tilldelas ett understöd till högst halva beloppet av moderns pension, så länge vederbörligen styrkes, att understödstagarens sjuklighet och oförmögenhet till arbete samt utblottade tillstånd fortfara. Enär just i sådant fall, som sistnämnda tilläggsbestämmelse i åberopade paragraf av reglementet för folkskollärarnas änke- och pupillkassa avser, behovet av dylik löneförbättring eller s. k. familjeunderstöd säkerligen är mest trängande, och enär i den händelse samtliga barn överskridit den bestämda åldersgränsen, men något eller några genom sjukdom äro oförmögna att sig försörja, läraren-familjeförsörjaren ginge miste om det kanske mer än i många andra fall välbehövliga lönetillägget, så torde det få anses rättvist att även i sådant fall det särskilda lönetillägget finge utgå.

Folkskoleöverstyrelsen har i sitt utlåtande till Kungl. Maj:t rörande detta ärende visserligen beaktat önskvärldheten av att rätten till delaktighet

i denna tillfälliga löneförbättring utvidgades i nu antydd riktning och tyckes sålunda i sak icke hava något att erinra däremot, men på grund dels av de praktiska svårigheter, som skulle kunna uppstå vid prövningen i varje särskilt fall, och dels på grund därav att genom en sådan bestämmelse riksdagen skulle i någon mån komma att frångå de principer, som fastslagits vid löneförbättringens beslutande 1915, har överstyrelsen ej kunnat förorda en sådan anordning.

Redan efter nuvarande bestämmelser måste ju styrkas, att vederbörande lärare är berättigad till den tillfälliga löneförbättringen. Skolrådet eller motsvarande myndighet, som väl vid löneforderns rekviderande nu har att styrka, att vederbörande lärare har eget barn under 18 år att försörja, kunde ju i förekommande fall lika lätt styrka, att barnet i fråga på grund av de nämnda omständigheterna är oförmöget att försörja sig, eller saknar egna medel därtill samt att läraren i fråga har försörjningsplikten gent emot detsamma. Pensionsmyndigheterna i de särskilda kommunerna, vilka vid tillämpningen av pensionslagens föreskrifter vunnit stor erfarenhet vid bedömandet av sådana frågor, kunde möjligen tänkas såsom lämpliga myndigheter, genom vilka ifrågavarande förhållande kunde styrkas.

Därest en dylik bestämmelse fastsloges som villkor för delaktigheten i den nämnda löneförbättringen, hade ju inget frångående av principen ägt rum, och de fastslagna grunderna skulle säkerligen komma att verka lika automatiskt som förut. Någon svårighet vid prövningen borde ej kunna uppstå, om intyget är avfattat efter bestämda grunder och ej lämnar rum för olika tolkningar.

Under förutsättning, att de fall, i vilka lönetillägget ytterligare skulle utgå, ej torde vara alltför talrika, och att de av Kungl. Maj:t äskade förslagsanslagen respektive 750,000 och 15,000 kronor ej äro alltför knappt tilltagna, hava vi ej ansett nödigt framställa begäran om förhöjning i anslagssummorna, men skulle en förhöjning i de begärda förslagsanslagen efter prövning verkligen visa sig vara nödvändig, få vi anhålla, att vederbörande utskott, i händelse denna vår motion tillstyrkes, därtill måtte föreslå lämpliga belopp, ävenså närmare formulera tilläggsbestämmelsen i antydd riktning.

På grund av vad vi sålunda anfört, få vi hemställa,

att riksdagen måtte såsom tillägg till grunderna för delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen, som avses i de av Kungl. Maj:t i 1916 års statsverksproposition på extra stat begärda förslagsanslagen dels

750,000 kronor för beredande under år 1917 av tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid folk- och småskolor, dels 15,000 kronor som tillfällig löneförbättring under åren 1916 och 1917 åt vissa lärare vid högre folkskolor, fastslå den bestämmelsen, att lönetillägget i fråga måtte utgå även i fall, då befattningshavare vid den bestämda tidpunkten visserligen icke har eget barn under 18 år men väl barn över denna ålder att försörja, vilket av sinnes- eller kroppssjukdom eller ock av särskilt lyte är oförmöget till arbete.

Stockholm den 25 januari 1916.

Aug. Lingström.

S. Welin.

Nils Helger.